

לא, י

ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הפכות
מקץ שבע שנים: בשנה ראשונה של שמטה, שהיא שנה השמינית. ולמה קורא אותה
שנת השמיטה, שעדיין שביעית נוהגת בה, בקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית.

צריך ביאור:

א. מה קשה במלים "מקץ שבע שנים".

(אין לומר שהוקשה לו מה שנאמר "מקץ שבע שנים (בסוף השנה השביעית)
ג' בחג הסוכות" (שהוא בשנה השמינית), ולכן מפרש ש"מקץ" פירושו לאחר
שבע השנים, והוא "במועד שנת השמיטה" מכיון ש"עדיין שביעית נוהגת בה" -
כי לפי זה (א) הי' לו להעתיק בדיבור המתחיל גם את המלים "בחג הסוכות".
(ב) המלים "בשנה ראשונה של שמיטה" מיותרות לכאורה. ועל כרחך, שרש"י
אינו צריך לפרש מלת "מקץ", כי כבר פירש בריש פרשת מקץ "כל לשון קץ סוף
הוא", ומזה מוכן שגם כאן הפירוש של "מקץ שבע שנים" הוא - לאחר שבע
שנים).

ב. מהו הקשר בין דיני שביעית ("שעדיין שביעית נוהגת בה כו") למצות
הקהל.

והביאור:

לרש"י הוקשה - מדוע נקבע זמנה של מצות הקהל "מקץ שבע שנים"? והרי
מתאים יותר לעורר על ענין מסויים בתחלתה של תקופה (ומה גם התעוררות
ליראת ה' - מטרתה של הקהל).

לכן מפרש "בשנה ראשונה של שמיטה" וכדי לבאר מדוע נאמר "מקץ שבע
שנים" (המדגיש סוף וסיום) ממשיך "שהיא שנה שמינית", היינו ששנה זו צריכה
להיות המשך של השנה הקודמת. זוהי שנה שמינית שבאה לאחר השנה השביעית.
כלומר: תוכנה של מצות הקהל הוא להמשיך את התעוררות של שנת השמיטה
(שאז פנויים מעבודת האדמה ואפשר להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות) גם
בששת השנים הבאות.

וכדי להמשיך את ההתעוררות של שנת השמיטה מדגישה התורה שגם השנה
השמינית היא "שנת השמיטה", כי "עדיין שביעית נוהגת בה" בפועל, כך שיש
זמן פנוי נוסף ללימוד התורה וקיום המצוות.

ענינים מופלאים

בזמנה של מצות הקהל "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה" יש לחקור: האם זה סימן בלבד לשנה שבה יש לקיים מצוה זו, ולפי זה היו חייבים בה גם בבית שני, אף לפי הדיעות שאז היתה מצות שמיטה מדרבנן, או שמא תלוי קיום מצות הקהל בקיום מצות שמיטה, ולפי זה היו פטורים ממצות הקהל בזמן בית שני.

ולפי האמור לעיל שהקהל היא המשך של שמיטה, נמצא שמצות הקהל תלוי בקיום מצות שמיטה מן התורה.

(אבל יש לומר שגם קיום מצות שמיטה מדרבנן מהני למצות הקהל מן התורה, וכפי שמצינו שקנין דרבנן מהני לדאורייתא - ראה שדי חמד כללים מערכת הקוף כלל י"ח).

יינה של תורה

במצות שמיטה ישנם שלשה ענינים. א. שכיתת האדם, המבטאת את בעלותו של הקב"ה על האדם. ב. שכיתת הארץ, המדגישה שליטת הקב"ה על העולם חוקי הטבע, ככתוב (בהר כה, כא) "ועשת את התבואה לשלש השנים". ג. פירות שביעית הם הפקר, דבר המדגיש את בעלותו של הקב"ה על נכסי האדם.

ולפי האמור לעיל שהקהל היא המשך של שמיטה יש לומר ששלשה דברים אלו נרמזים בפרשיות שהי' המלך קורא בהקהל, כפי המפורט במשנה (סוטה מא, א): "מתחלת אלה הדברים עד שמע שמע והי' אם שמוע עשר תעשר כי תכלה לעשר ברכות וקללות ופרשת המלך אשימה עלי מלך":

מתחלת אלה הדברים - היינו דברי תוכחה, שהם כעין הקדמה כללית כדי שיוקבע בלבם תוכן הפרשיות שקורא אחר כך.

שמע - בפרשה זו מדובר על עבודה רוחנית (קבלת עול מלכות שמים, לימוד התורה, קיום המצוות), והיא מתאימה לשכיתת האדם, שמטרתה היא שחרורו מעניינים ארציים והתמסרות לעניינים רוחניים.

עשר תעשר, כי תכלה לעשר - בפרשיות אלו מודגשת בעלות הקב"ה על נכסי האדם, שלכן חובה עליו להפריש חלק מנכסיו להקב"ה.

ברכות וקללות - היינו "קבלת בריתות של תורה" (רש"י סוטה שם). לאחר שנקבע בלבו של אדם שהוא וכל אשר לו שייכים להקב"ה, הוא מקבל את התורה באופן של ברית, שנעשים דבר אחד.

פרשת המלך - תפקידו של המלך הוא להחדיר בעם קבלת עול מלכות שמים. התבטלות אמיתית (כמבואר בחסידות). הרי שהמלך פועל בעם את ההכרה האמורה שהאדם וכל אשר לו וכל הבריאה כולה שייכים להקב"ה.